

Hrvatska agencija za okoliš i prirodu

Izvješće o provedbi Sustava za dojavu i praćenje uhvaćenih, usmrćenih, ozlijeđenih i bolesnih strogo zaštićenih životinja u razdoblju 2014. – 2016. godine

Zagreb, travanj 2017.g.

Izvešće objedinile i uredile:

Jasna Jeremić, Katja Jelić (Hrvatska agencija za okoliš i prirodu)

Autori:

Jasna Jeremić, Daniela Hamidović, Vlatka Dumbović-Mazal, Katja Jelić, Ana Korša (Hrvatska agencija za okoliš i prirodu)

Tehnička obrada podataka: Ana Korša

Fotografije s naslovnice: Jasna Jeremić, Luka Hercigonja

RAVNATELJICA
Dr.sc. Ivana Gudelj

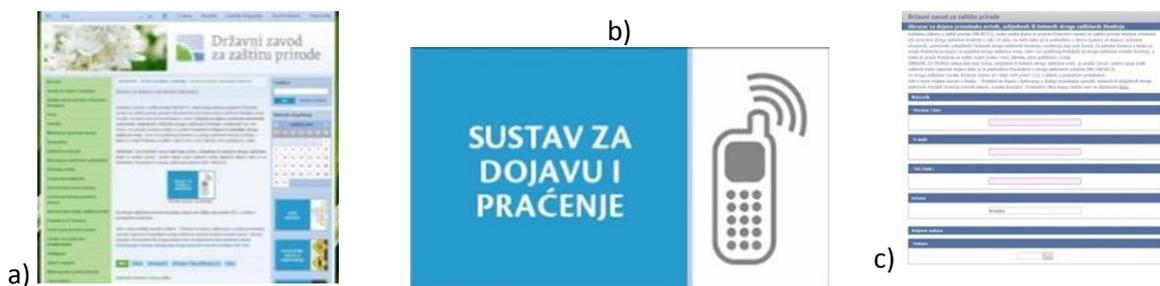
KLASA: 612-07/17-20/04
URBROJ: 427-06-1-17-1
Zagreb, travanj 2017.

1. Uvod	3
2. Analiza dojava u okviru Sustava za razdoblje 2014.-2016.	5
2.1. Dojave zaprimljene preko web obrasca u okviru Sustava u razdoblju 2014. – 2016.	5
2.1.1. Dojave o stradalim pticama.....	7
2.1.2. Dojave o stradalim sisavcima	12
2.1.3. Dojave o stradalim morskim kornjačama.....	14
2.1.4. Ostale dojave	14
2.2. Dojave u okviru Protokola za dojavu i djelovanje u slučaju pronalaska uginulih, bolesnih ili ozlijeđenih strogo zaštićenih morskih životinja	15
2.3. Dojave u okviru Protokola za velike zvijeri	16
2.4. Telefonske i e-mail dojave.....	17
3. Oporavilišta	19
4. Edukacije	19
5. Pregled rada i razvoja Sustava u razdoblju od 2014. do 2016. godine	23
6. Zaključci	24

1. Uvod

Očuvanje biološke raznolikosti jedan je od strateških ciljeva koji je zacrtan Nacionalnom strategijom i akcijskim planom zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti (NSAP; NN 143/08), kao temeljnom strateškom dokumentu zaštite prirode. Inventarizacija i praćenje stanja prirode, osnova su za planiranje zaštite prirode odnosno uvođenje prikladnih mjera zaštite i očuvanja. Jedan od akcijskih planova utvrđenih NSAP-om jest i Izraditi proceduru postupanja u slučajevima pronalaska ozlijeđenih, bolesnih, otrovanih ili ubijenih strogo zaštićenih životinja čime se doprinosi praćenju utjecaja i stanja populacija strogo zaštićenih životinja. Sukladno zahtjevima EU Direktive 92/43/EEZ o zaštiti prirodnih staništa i divlje faune i flore, Zakon o zaštiti prirode (NN 80/13) propisuje obvezu dojava o svim uhvaćenim ili usmrćenim jedinkama strogo zaštićenih vrsta životinja te uspostavu Sustava za dojavu i praćenje uhvaćenih, usmrćenih, ozlijeđenih i bolesnih strogo zaštićenih životinja.

Sukladno Zakonu o zaštiti prirode i Pravilniku o strogo zaštićenim vrstama (NN 144/13, NN 73/16), svaka osoba dužna je prijaviti Hrvatskoj agenciji za okoliš i prirodu (HAOP) pravnom slijedniku Državnog zavoda za zaštitu prirode (DZZP), slučajno uhvaćene i/ili usmrćene strogo zaštićene životinje putem obrasca za dojavu ili telefonski u roku 24 sata, na način kako je to predviđeno u okviru Sustava za dojavu i praćenje uhvaćenih, usmrćenih, ozlijeđenih i bolesnih strogo zaštićenih životinja (u daljnjem tekstu: Sustav) i evidenciju koji vodi HAOP. Obrazac za dojavu nalaza bilo koje mrtve, ozlijeđene ili bolesne strogo zaštićene vrste, objavljen je na internetskoj stranici DZZP-a: <http://www.dzpp.hr/obrazac-za-dojavu/> te putem njega svaki nalaznik može prijaviti nalaz. Nalazniku se omogućava upis slijedećih podataka; - naziv strogo zaštićene vrste (znanstveni ili hrvatski naziv vrste) ili detaljan opis, - vrijeme nalaza, - mjesto nalaza, - način nalaza, - stanje životinje, - nalaznik, - oznaka životinje ako je vidljiva, - postupanje s životinjom, kao i unos pripadajućih fotografija nalaza i životinje (Slika 1.).

Slika 1. Internetske stranice Sustava. a) poveznica Sustava b) web-stranica Sustava c) Web-obrazac za dojavu; preuzeto sa: <http://www.dzpp.hr/sustav-za-dojavu-i-pracenje/k/sustav-za-dojavu-i-pracenje-obrazac-1332.html>, <http://www.dzpp.hr/obrazac-za-dojavu/>

Također, kako bi Sustav bio operativan (a ne samo baza podataka), za neke vrste izrađeni su i pojedinačni protokoli o načinu postupanja sa životinjama. Osim već izrađenog i funkcionalnog Protokola za strogo zaštićene morske životinje, te izrađenog Protokola za sakupljanje uzoraka gljivice sa mrtvih i živih jedinki šišmiša zbog praćenja pojave gljivice *Geomyces destructans* za stručnjake za šišmiše, u planu je revizija Protokola za velike zvijeri (vuka i risa), te izrada protokola za ostale vrste za koje se iskazala potreba - šišmiše, vidru, ptice grabljivice i zmije.

Za strogo zaštićene morske životinje dojave se vrše na broj 112, odnosno službu koju vodi Državna uprava za zaštitu i spašavanje (DUZS), u skladu s postojećim Protokolom o načinu komunikacije u slučaju zbrinjavanja strogo zaštićenih morskih životinja kojeg se također može naći na internetskoj stranici HAOP-a: <http://www.dzrp.hr/sustav-za-dojavu-i-pracenje/k/protokol-o-nacinu-komunikacije-u-slucaju-zbrinjavanja-strogo-zasticenih-morskih-zivotinja-1291.html>. Osim opisa postupanja, tu se nalazi i organigram protokola te adresar s kontaktima svih ugovorenih veterinarara.

Također, HAOP vodi bazu podataka o svim dojavljenim slučajevima za strogo zaštićene životinje. Za sada se radi o internoj bazi podataka koja je dostupna na zahtjev, no jedan od budućih ciljeva je vezanje prikupljenih podataka, uključujući i one prikupljene putem Protokola, u bazu vrsta nazvanu CRO - fauna, koja će biti sastavni dio Informacijskog sustava zaštite prirode (ISZP) kojeg vodi HAOP. Svi podaci biti će javno dostupni putem web portala Informacijskog sustava zaštite prirode: www.bioportal.hr.

Sustavno prikupljanje i obrada podataka o stradalim jedinkama strogo zaštićenih vrsta omogućava nam bolji uvid, odnosno ocjenu stanja vrsta kroz analizu i prepoznavanje prijetnji s kojima se one susreću. Prikupljanje podataka o strogo zaštićenim vrstama, posebice o uzrocima njihove ugroženosti i smrtnosti daje nam mogućnost da što kvalitetnije osmislimo mjere očuvanja koje kao aktivnosti propisujemo u strateškim dokumentima za očuvanje strogo zaštićenih vrsta – Planovima upravljanja s akcijskim planovima.

Sustav, odnosno aktivna upotreba web obrasca i prve prijave započele su u rujnu 2014. godine. Iako je Sustav kao i prijava putem web obrasca osmišljen prvenstveno za dojavu o uhvaćenim, usmrćenim, ozlijeđenim i bolesnim strogo zaštićenim životinjama, zaprimljeno je i nekoliko dojava o opažanju zdravih jedinki strogo zaštićenih vrsta. Osim putem web obrasca, zaprimaju se i telefonske dojave koje obrađuju stručnjaci za pojedine vrste u HAOP-u.

Funkcionalnost Sustava, ali i provođenje i izrada pojedinih Protokola za postupanje, iziskuje osim ljudskih i odgovarajuće materijalne resurse koji nisu uvijek dostupni. Slijedom toga rezultati prikazani u ovom izvješću uvelike su ovisni o dosadašnjim kapacitetima usmjerenim na provedbu Sustava odnosno njegovih Protokola.

Ovo izvješće prikazuje početak uspostave Sustava kroz prikaz načina rada, obradu dobivenih podataka i rezultata provedbe pojedinih dijelova Sustava.

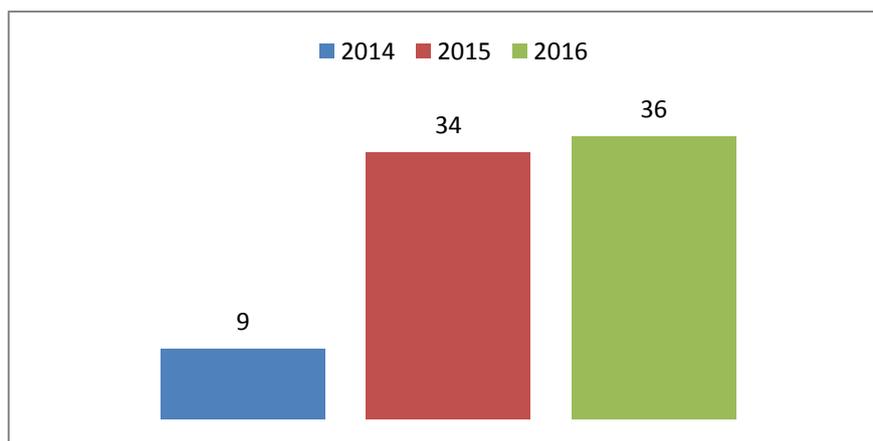
2. Analiza dojava u okviru Sustava za razdoblje 2014.-2016.

U okviru analiza dojava napravljen je pregled dojava prikupljenih putem web obrasca Sustava, mail adrese za pitanja javnosti o vrstama, Protokola za morske vrste, Protokola za velike zvijeri te telefonskih i e-mail dojava.

2.1. Dojave zaprimljene preko web obrasca u okviru Sustava u razdoblju 2014. – 2016.

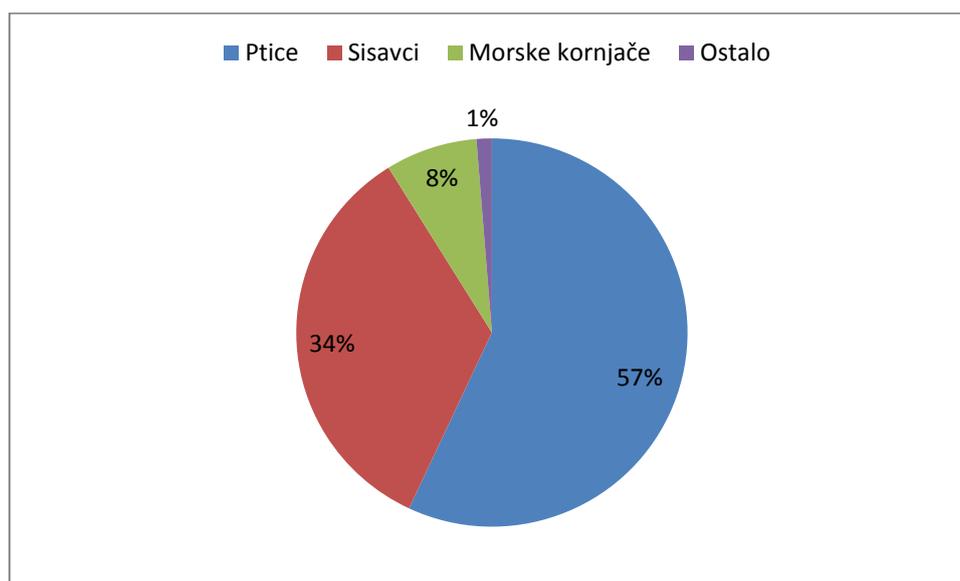
Dojave prikupljene putem web obrasca Sustava obrađene su na način da se vidi koliko dojava je zaprimljeno, od koga su poslana, zbog kojih razloga i za koje vrste. Posebno su obrađene dojave za pojedine, najviše dojavljivane vrste/skupine, gdje su analizirani podaci o pretpostavljenim uzrocima stradavanja.

Putem web obrasca za dojavu od rujna 2014. zaključno s 31.12.2016. HAOP je ukupno zaprimio 79 dojava o uhvaćenim, usmrćenim, ozlijeđenim ili bolesnim strogo zaštićenim vrstama. Od toga je 38 dojava bilo popraćeno dokazom, odnosno fotografijom životinje. Od svih zaprimljenih dojava, 49 dojava bilo je zaprimljeno od strane sektora zaštite prirode (JU (NP, PP, županijske) MZOE- Uprava za zaštitu prirode), dvije dojave od strane Državne uprave za zaštitu i spašavanje (112), dok je 28 dojava bilo od strane šire javnosti. Iz broja zaprimljenih dojava godišnje može se zaključiti kako je obrazac prepoznat kao dio Sustava te je započeto njegovo korištenje nakon objavljivanja na web stranici krajem 2014. godine (Slika 2.).

Slika 2. Broj zaprimljenih dojava putem web-obrasca za dojavu u okviru Sustava po godinama u razdoblju od 9.2014. do 12. 2016.

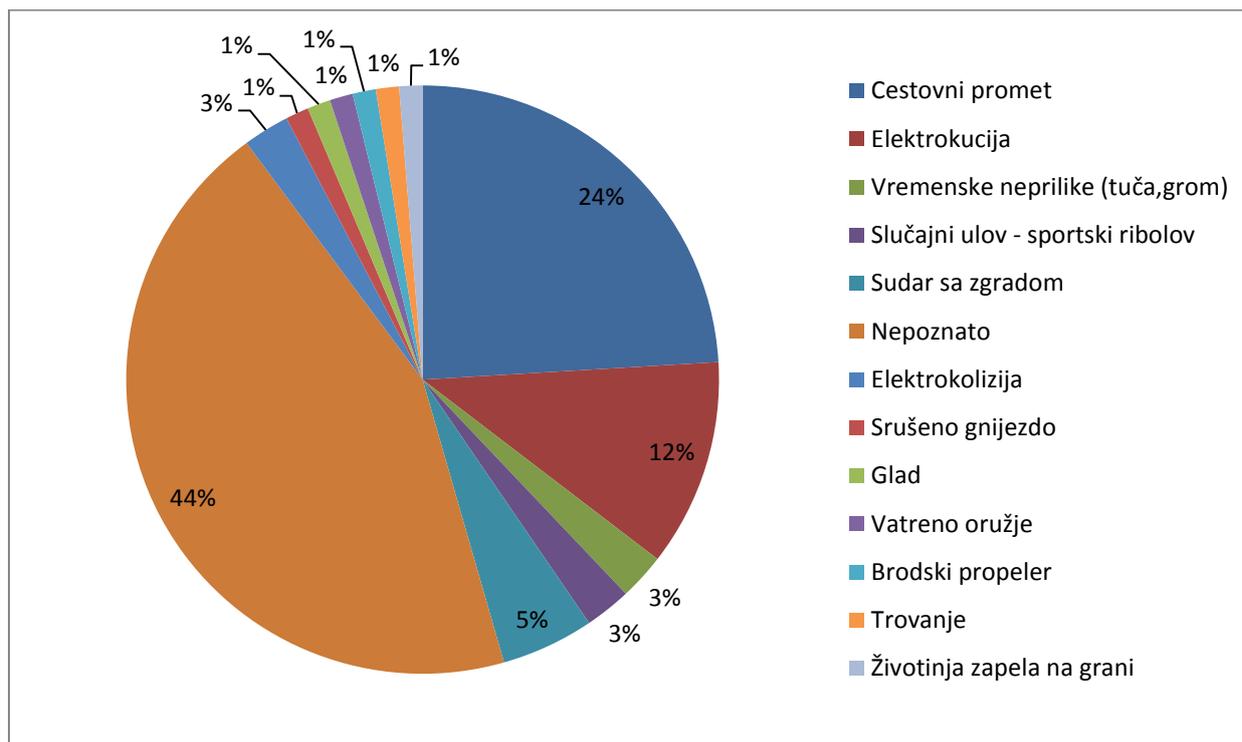
Od ukupno 79 dojava, 45 dojava (57 %) odnosilo se na ptice, 27 dojava (34 %) na sisavce, 6 dojava (8 %) na morske kornjače, dok se jedna dojava odnosila na jelenka (*Lucanus cervus*) (Slika 3.). Za uginule jedinke zaprimljeno je 59 dojava, 15 za žive i ozlijeđene životinje, 5 za viđenje životinja neuobičajenog ponašanja, 3 za viđenja neozlijeđenih životinja normalnog ponašanja te dvije za viđenje napuštenih i nezaštićenih mladih jedinki bijele rode (*Ciconia ciconia*).

Slika 3. Zastupljenost pojedinih skupina životinja u ukupnom broju životinja za koje su zaprimljene dojave u razdoblju 09.2014. – 12. 2016. putem web-obrasca za dojavu u okviru Sustava

Potrebno je napomenuti da nije kod svih dojava točno utvrđen uzrok stradavanja, već su to pretpostavke nalaznika koje nije moguće provjeriti u okviru djelovanja sadašnjeg Sustava, pa je analizu potrebno uzeti s oprezom.

U najvećem broju dojava pretpostavljeni uzrok stradavanja je stradavanje u cestovnom prometu (24 %), a zatim slijede ozljede od elektrokcije (12 %). Približno jednak postotak imale su ozljede uzrokovane vremenskim neprilikama (3 %), slučajnim ulovom (3 %) elektrokolizijom (3%) te sudaranjem u zgradu (5 %). Za čak 44 % dojavljenih stradalih životinja nije određen uzrok stradavanja, dok je u 6 % slučajeva bilo raznolikih uzroka ozljeda (smeće, glad, srušeno gnijezdo, trovanje itd.) (Slika 4.).

Slika 4. Zastupljenost pojedinih uzroka stradavanja dojavljenih životinja u ukupnom broju dojava u razdoblju 09.2014. – 12. 2016. putem web-obrasca za dojavu u okviru Sustava

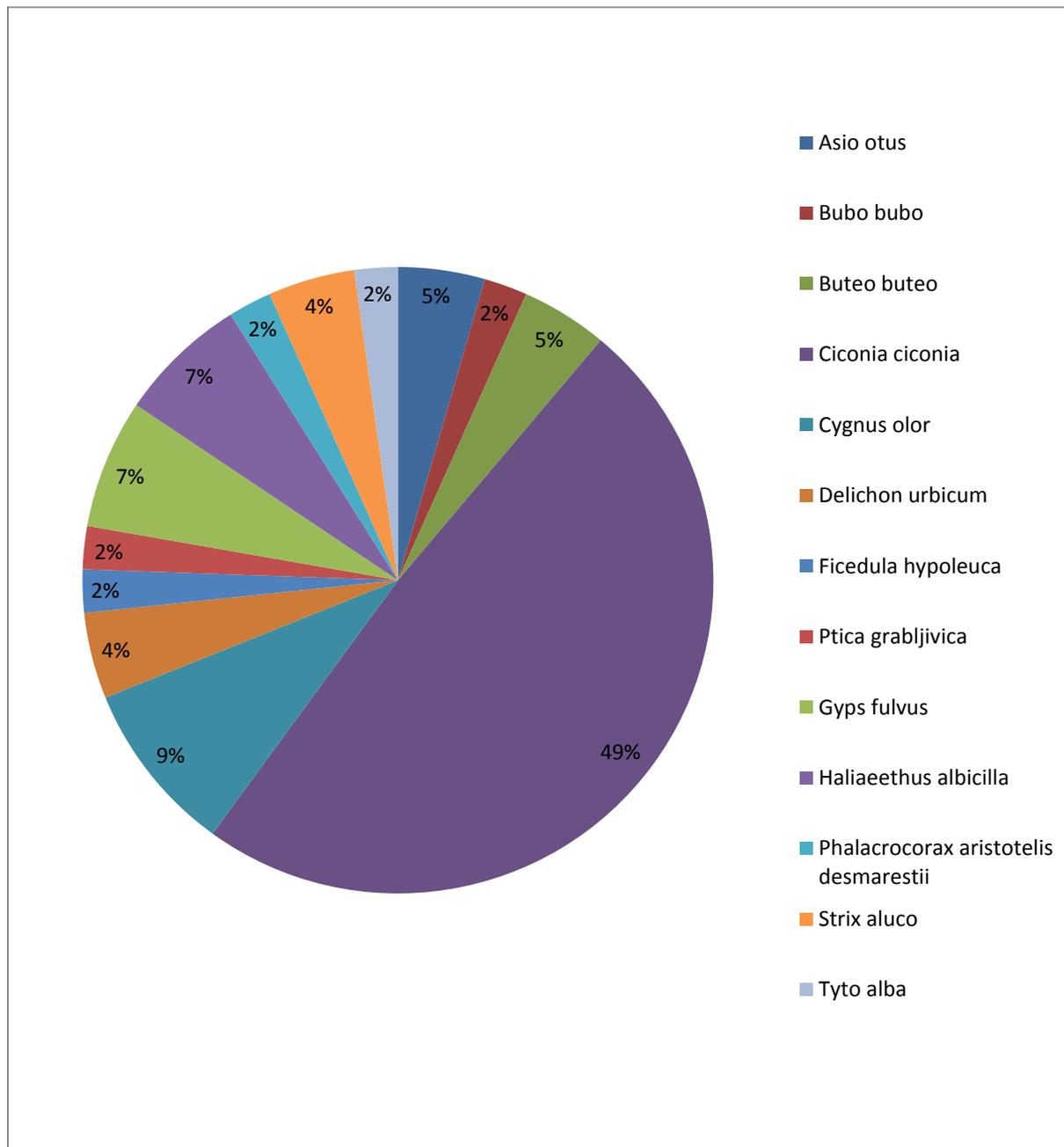
2.1.1. Dojave o stradalim pticama

Putem web obrasca za dojavu ukupno je zaprimljeno 45 dojava o stradalim pticama, od kojih je najviše, čak 49%, bilo za stradalju bijelu rodu (*Ciconia ciconia*), dok su ostale zaprimljene dojave bile o sljedećim stradalim vrstama ptica (Slika 5.): mala ušara (*Asio otus*), crvenokljuni labud (*Cygnus olor*), bjeloglavi sup (*Gyps fulvus*), ušara (*Bubo bubo*), crnoglava muharica (*Ficedula hypoleuca*), piljak (*Delichon urbicum*), šumska sova (*Strix aluco*), ćubasti gnjurac (*Podiceps cristatus*), štekavac (*Haliaeetus albicilla*), kukuvija (*Tyto alba*), morski vranac (*Phalacrocorax aristotelis*), obični škanjac (*Buteo buteo*) te nedeterminirana grabljivica (Tablica 1.). U tablici su, osim dojavljenih vrsta ptica, navedene i pripadajuće nacionalne¹ kategorije ugroženosti prema kriterijima Međunarodne unije za očuvanje prirode (IUCN-International Union for Conservation of Nature). Sve navedene vrste ptica pripadaju u globalnu LC (najmanje zabrinjavajuću) kategoriju ugroženosti, dok za crvenokljunog labuda nije rađena procjena na regionalnoj razini.

¹ IUCN kategorije i kriteriji koriste se i za određivanje kategorije rizika na nižoj, regionalnoj razini. Pri izradi regionalnih crvenih popisa koriste se iste kategorije kao i na globalnoj razini ali se kategorije ovdje odnose na rizik izumiranja vrste u promatranoj regiji, odnosno državi, pa se može koristiti i naziv nacionalna kategorija ugroženosti.

Tablica 1. Broj pojedinih vrsta ptica dojavljenih putem web obrasca za dojavu u razdoblju 09.2104. – 12-2016. u okviru Sustava te pripadajuća nacionalna kategorija ugroženosti prema IUCN kriterijima preuzeta iz Crvene knjige ptica Hrvatske (referenca Zagreb, 2013.); EN-ugrožena, VU-osjetljiva, NT-gotovo ugrožena, LC-najmanje zabrinjavajuća

Vrsta ptice	Broj dojava 2014.- 2016.	Kategorija ugroženosti na nacionalnoj razini
Mala ušara (<i>Asio otus</i>)	2	gnijezdeća populacija (LC)
Crvenokljuni labud (<i>Cygnus olor</i>)	4	/
Bjeloglavi sup (<i>Gyps fulvus</i>)	3	gnijezdeća populacija (EN)
Ušara (<i>Bubo bubo</i>)	1	gnijezdeća populacija (NT)
Crnoglava muharica (<i>Ficedula hypoleuca</i>)	1	preletnička populacija (LC)
Piljak (<i>Delichon urbicum</i>)	2	gnijezdeća populacija (LC)
Šumska sova (<i>Strix aluco</i>)	2	gnijezdeća populacija (LC)
Čubasti gnjurac (<i>Podiceps cristatus</i>)	1	gnijezdeća populacija (LC)
Štekavac (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	3	gnijezdeća populacija (VU)
Kukuvija (<i>Tyto alba</i>)	1	gnijezdeća populacija (NT)
Morski vranac (<i>Phalacrocorax aristotelis</i>)	1	gnijezdeća populacija (LC)
Obični škanjac (<i>Buteo buteo</i>)	1	gnijezdeća populacija (LC)
Bijela roda (<i>Ciconia ciconia</i>)	22	gnijezdeća populacija (LC)
Nedeterminirana grabljivica	1	/
UKUPNO	45	

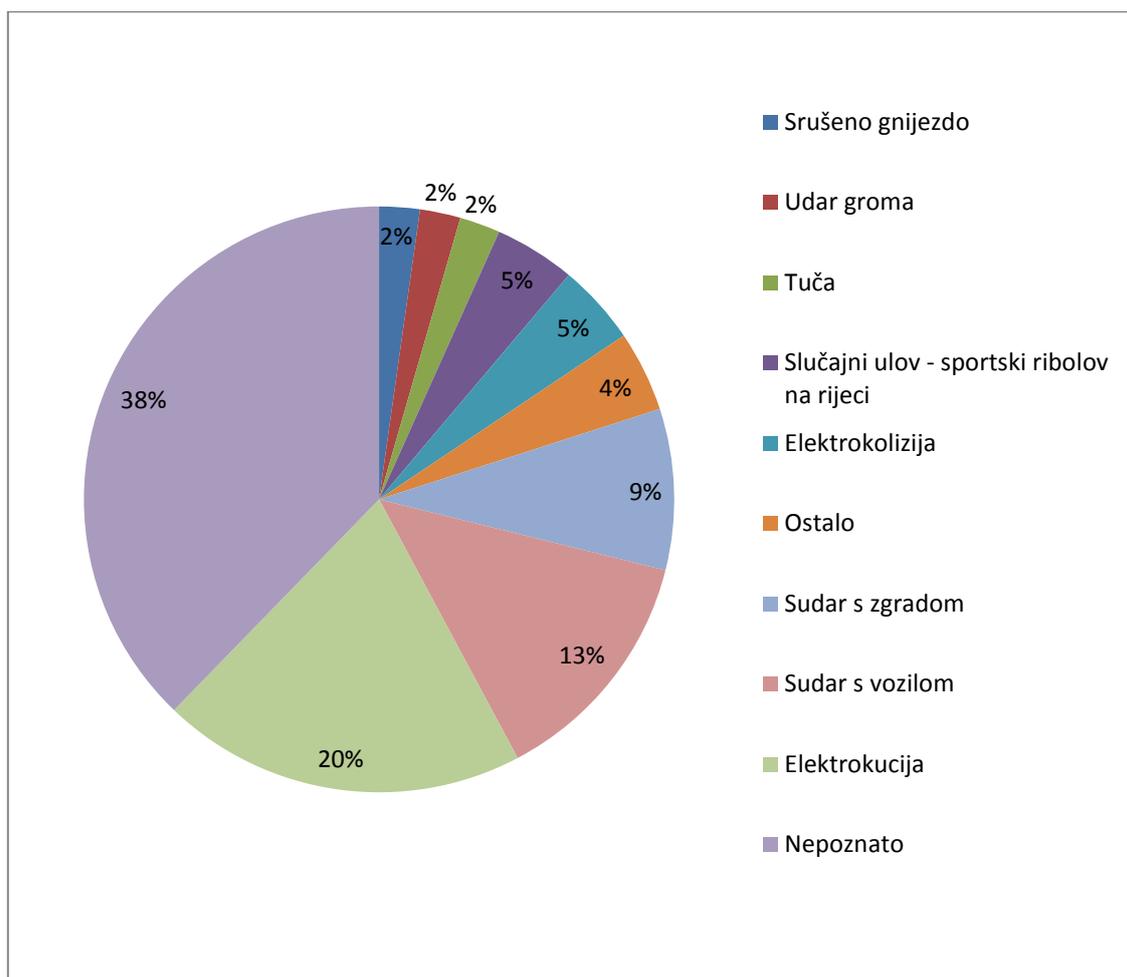

Slika 5. Zastupljenost pojedinih vrsta ptica u ukupnom broju ptica za koje su zaprimljene dojave u razdoblju 9.2014. do 12. 2016. putem web-obrasca za dojavu u okviru Sustava

Od ukupno prijavljenih stradalih ptica u 62% slučajeva (28 od 45) uzrok stradanja je poznat. Najviše ptica je stradalo zbog elektrokcije (20%, tj 9 od 45 prijavljenih stradanja), a njih 22% tj. 10 od 45 stradanja stradalo je zbog sudara sa zgradama, električnim vodovima (elektrokolizija bez elektrokcije) ili vozilima u prometu. Uzrok stradanja je nepoznat kod 38% prijavljenih slučajeva (17 od 45 prijave), a te se prijave odnose uglavnom na bijelu rodu i grabljivice (ptice iz reda sovki (Strigiformes) i sokolovki (Falconiformes))

Najviše je prijavljeno bijelih roda (*Ciconia ciconia*) (49 % prijavljenih ptica) što nije neobično obzirom da su to velike ptice koje gnijezde u naseljima. Bijele rode su najčešće stradale od elektrokcije (36% dojava), ali i od prirodnih pojava poput udara groma, tuče ili vjetro koji im je srušio gnijezdo.

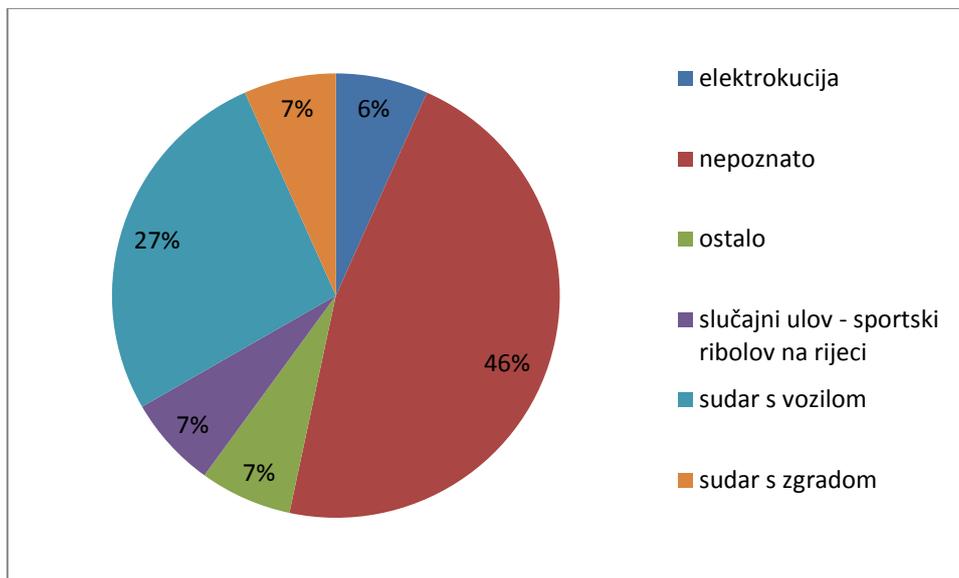
Prijavljeno je i stradavanje 15 jedinki ptica grabljivica (ptice iz redova sovki (Strigiformes) i sokolovki (Falconiformes)) koje čine 33% dojava. Uzrok stradavanja ptica iz ovih skupine je najčešće nepoznat (u 47% slučajeva), a u 33% slučajeva radilo se o sudaru s vozilom pri čemu su najčešće stradavale sove. Od nepoznatih uzroka stradala su tri bjeloglava supa (*Gyps fulvus*) (nađeni uginuli u moru ili na morskoj obali) te dva štekavca (*Haliaeetus albicilla*) za koje uzrok stradavanja nije istraživao (Slika 8.)

Slika 6. Zastupljenost pojedinih uzroka stradavanja ptica u ukupnom broju dojava stradalih ptica zaprimljenih putem web-obrasca za dojavu u okviru Sustava u razdoblju od 9.2014. do 12.2016.

Slika 7. Pronađena ozlijeđena bijela roda (preuzeto iz web obrasca Sustava (Autor: N. Ravlić)

Slika 8. Zastupljenost pojedinih uzroka stradavanja ptica grabljivica u ukupnom broju dojava stradalih grabljivica zaprimljenih putem web-obrasca za dojavu u okviru Sustava u razdoblju od 9.2014. do 12.2016.

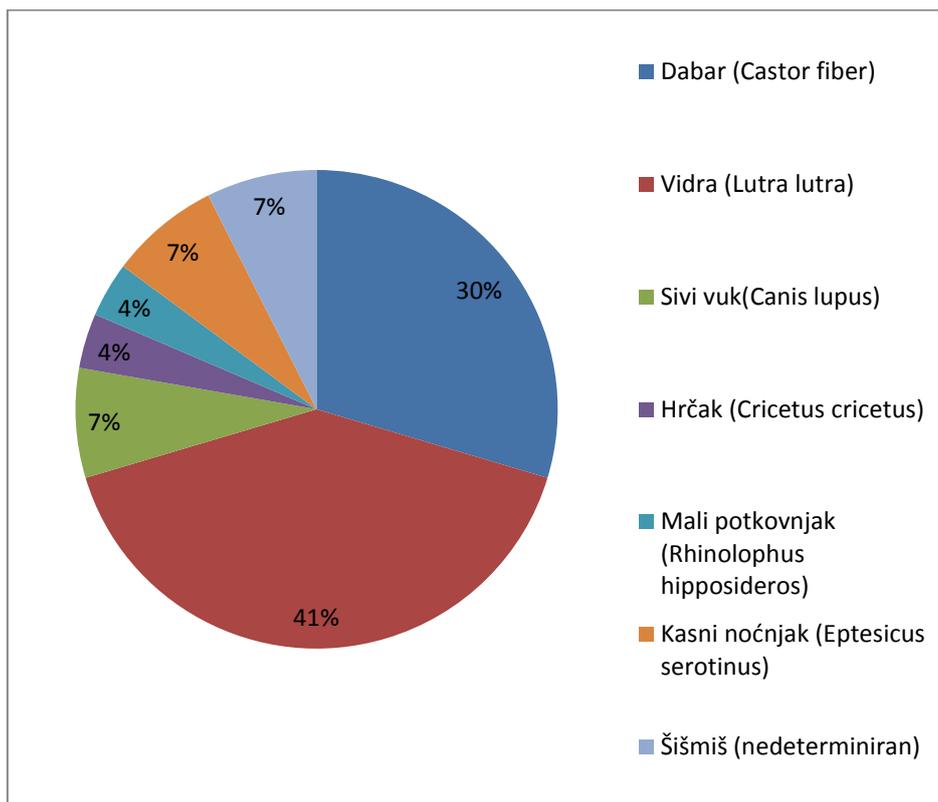
2.1.2. Dojave o stradalim sisavcima

Putem web obrasca za dojavu ukupno je zaprimljeno 27 dojava o stradalim sisavcima, od kojih je 11, odnosno 41 % dojava bilo za stradalu vidru (*Lutra lutra*), a 8 odnosno 29 % za dabara (*Castor fiber*). Dvije dojave (7 %) bile su za vuka (*Canis lupus*), jedna (4 %) za hrčka (*Cricetus cricetus*), dok se 5 dojava odnosilo na šišmiše, odnosno jedna dojava (4 %) za malog potkovnjaka (*Rhinolophus hipposideros*), dvije dojave (7 %) za kasnog noćnjaka (*Eptesicus serotinus*) te dvije dojave (7 %) u kojima nije bila determinirana vrsta šišmiša (Slika 9.).

U Tablici 2. prikazane su vrste sisavaca za koje su zaprimljene dojave putem web obrasca, te nacionalna i globalna kategorija ugroženosti za navedene vrste sisavca. Vidra (*Lutra lutra*) i mali potkovnjak (*Rhinolophus hipposideros*) nalaze se na službenom IUCN popisu ugroženih vrsta te globalno pripadaju kategoriji VU, odnosno osjetljivoj kategoriji za koju se smatra da joj prijete visok rizik od izumiranja u prirodi, dok na nacionalnom nivou vidra je u kategoriji DD - vrsta sa premalo podataka. Iako je globalno u kategoriji NT - gotovo ugrožene vrste, zanimljivo je da je dabar (*Castor fiber*) u Hrvatskoj bio u kategoriji RE - regionalno izumrla vrsta, no nakon što je bio zakonski zaštićen lovostajem te se provelo ponovnog naseljavanje, sada je i u Hrvatskoj u kategoriji gotovo ugrožene vrste (NT).

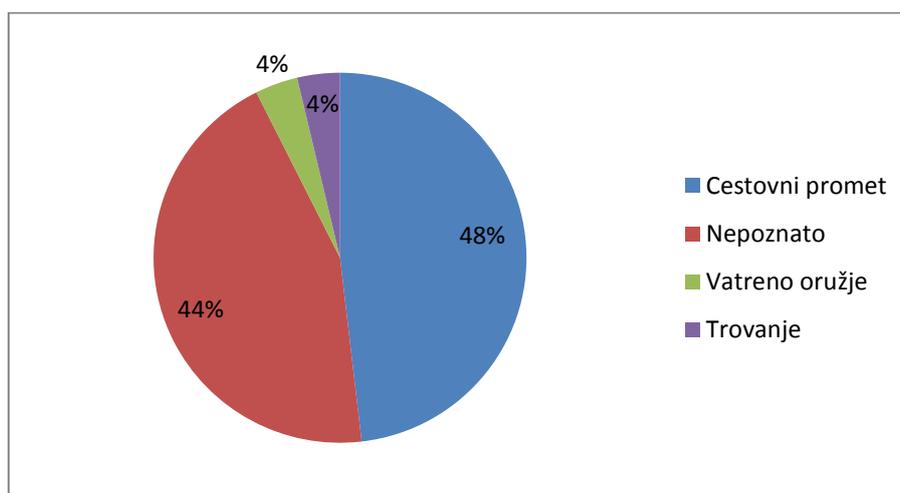
Tablica 2. Broj pojedinih vrsta sisavaca dojavljenih putem web-obrasca u razdoblju od 9.2014. do 12.2016. u okviru Sustava te pripadajuća globalna te nacionalna kategorija ugroženosti prema IUCN kriterijima preuzeta iz Crvene knjige sisavaca Hrvatske (Tvrtković i sur., 2006.); RE-regionalno izumrla, VU-osjetljiva, NT-gotovo ugrožena, DD-nedovoljno poznata

Vrsta sisavca	Broj dojava 2014.-2016.	Nacionalna kategorija ugroženosti	Globalna kategorija ugroženosti
Vidra (<i>Lutra lutra</i>)	11	DD	VU
Dabar (<i>Castor fiber</i>)	8	(RE) NT	NT
Vuk (<i>Canis lupus</i>)	2	NT	LC
Hrčak (<i>Cricetus cricetus</i>)	1	NT	LC
Mali potkovnjak (<i>Rhinolophus hipposideros</i>)	1	NT	VU
Kasni noćnjak (<i>Eptesicus serotinus</i>)	2	/	LC
Šišmiš (nedeterminiran)	2	/	/
UKUPNO	27		

Slika 9. Zastupljenost pojedinih vrsta sisavaca u ukupnom broju sisavaca za koje su zaprimljene dojave u razdoblju 9.2014. do 12. 2016. putem web-obrasca za dojavu u okviru Sustava

Najveći broj stradavanja sisavaca uzrokovan je cestovnim prometom čak 48 %, dok se za 44 % stradalih sisavaca nije utvrdio uzrok stradanja. Od cestovnog prometa stradale su vidre, dabar, mali potkovnjak, vuk i hrčak. U ovom slučaju dojava za stradale jedinice vuka bila je zaprimljena i putem web obrasca Sustava i putem Protokola za velike zvijeri. Za jednu vidru utvrđeno je da je stradala od vatrenog oružja, dok se za jednu pretpostavilo da je stradala od trovanja, što upućuje na nezakonito ubijanje strogo zaštićenih vrsta (Slika 10.).

Slika 10. Zastupljenost pojedinih uzroka stradavanja ptica u ukupnom broju dojava stradalih ptica zaprimljenih putem web-obrasca za dojavu u okviru Sustava u razdoblju od 9.2014. do 12.2016.

2.1.3. Dojave o stradalim morskim kornjačama

Iako postoji Protokol po kojem se sve dojave o morskim vrstama zaprimaju putem poziva na 112 (Državna uprava za zaštitu i spašavanje) pojedinci su podnijeli prijavu i putem web obrasca za dojavu te je zaprimljeno ukupno šest dojava o stradalim morskim kornjačama. Za tri dojave utvrđeno je da se radi o glavatoj želvi (*Caretta caretta*). Samo za jednu stradaluu kornjaču utvrđeno je da se radi o ozljedi uzrokovanoj brodskim propelerom, dok za ostalih pet kornjača uzrok stradavanja ostaje nepoznat jer su lešine zatečene u visokom stupnju raspadanja kada nije moguće utvrditi uzrok uginuća. Ukupno do sad zabilježeno stradanje strogo zaštićenih morskih kornjača, morskih sisavaca i hrskavičnih riba u okviru Sustava obrađeno je u Izvešću o provedbi Protokola za dojavu i djelovanje u slučaju pronalaska uginulih, bolesnih i ozlijeđenih strogo zaštićenih morskih životinja za razdoblje 2010.-2015. (<http://www.dzrp.hr/sustav-za-dojavu-i-pracenje-110.html>), dok su dojave za razdoblje 2014. - 2016. obrađene u poglavlju 2.2.

2.1.4. Ostale dojave

Zaprimljena je jedna dojava o nađenoj jedinci jelenka (*Lucanus cervus*) koja nije bila ozlijeđena. Pretpostavljamo da je ovaj nalaz slučajno dojavljen putem web obrasca jer je HAOP u istom razdoblju provodio akciju „Jelenak - jeste li ga vidjeli“ u kojoj se pozivala šira javnost da na previđenu e-mail adresu (vrste@dzrp.hr) šalje fotografije i nalaze jelenka.

Također, vrlo često javnost koristi e-mail adresu vrste@dzrp.hr za postavljanje raznih upita o viđenim i/ili nađenim vrstama, posebice stranim i/ili invazivnim, no te informacije nisu uključene u ovo izvješće s obzirom da nisu dio provedbe Sustava.

Slika 11. Jelenak (Autor: Zvonimir Šiptar)

2.2. Dojave u okviru Protokola za dojavu i djelovanje u slučaju pronalaska uginulih, bolesnih ili ozlijeđenih strogo zaštićenih morskih životinja

Protokol za dojavu i djelovanje u slučaju pronalaska uginulih, bolesnih, ili ozlijeđenih strogo zaštićenih morskih životinja (u daljnjem tekstu: Protokol) jedan je od ključnih dijelova Sustava koji se odnosi na morske životinje. Detaljan opis Protokola može se pronaći na internetskim stranicama HAOP².

U razdoblju između 2014. i 2016. putem Protokola zaprimljeno je ukupno 283 dojava od čega je 168 bilo za morske kornjače, 113 za morske sisavce (najčešće dupini) te dvije za hrskavične ribe. U Tablici 3. može se vidjeti broj dojavljenih uginulih i ozlijeđenih skupina morskih životinja. Detaljnija stradanja strogo zaštićenih morskih kornjača, morskih sisavaca i hrskavičnih riba obrađena su u Izvešću o provedbi Protokola za dojavu i djelovanje u slučaju pronalaska uginulih, bolesnih i ozlijeđenih strogo zaštićenih morskih životinja za razdoblje 2010.-2015.

Tablica 3. Broj pojedinih skupina morskih životinja dojavljenih putem Protokola za dojavu i djelovanje u slučaju pronalaska uginulih, bolesnih ili ozlijeđenih strogo zaštićenih morskih životinja u razdoblju 2014. - 2016.

Skupina	Broj uginulih	Broj ozlijeđenih	Ukupno
Morske kornjače	131	37	168
Morski sisavci	100	13	113
Hrskavične ribe	2	0	2
Ukupno	233	50	283

Slika 12. Stradala morska kornjača (Autor: Veterinarska ambulanta „More“ Šibenik)

² <http://www.dzpz.hr/sustav-za-dojavu-i-pracenje/k/protokol-o-nacinu-komunikacije-u-slucaju-zbrinjavanja-strogo-zasticenih-morskih-zivotinja-1291.html>

2.3. Dojave u okviru Protokola za velike zvijeri

Razvoj Protokola za velike zvijeri i osnivanje Interventnog tima za vuka i risa rezultat su prepoznatih potreba prilikom pripreme prvog Plana upravljanja vukom u Hrvatskoj u okviru provođenja LIFE III projekta „Zaštita i upravljanje vukovima u Hrvatskoj“ od 2002. do 2005. godine kojeg je vodio tadašnji Državni zavod za zaštitu prirode.

Ministarstvo za okoliš i energetiku, Uprava za zaštitu prirode vodi Interventni tim za vuka i risa koji djeluje u slučajevima pronalaska ozlijeđene, bolesne i/ili mrtve jedinke vuka i risa, ali i jedinke koja je „u nevolji“ (npr. zapela na auto-cesti, pala u bunar, uhvaćena u zamku i sl.). Nakon svake intervencije član interventnog tima obavezan je ispuniti službeni obrazac i predati izvješće. Svi nalazi i slučajevi prijavljuju se nadležnom ministarstvu, ali i HAOP-u na e-mail velikezvijeri@dzzp.hr. Na Veterinarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu obavlja se razudba svih smrtno stradalih jedinki. HAOP svake godine u okviru Izvešća o stanju populacije vuka obrađuje i smrtnost jedinki vuka.

U razdoblju 2014. – 2016. zaprimljene su dojave o stradanju ukupno 22 jedinke vuka.

U razdoblju od 15. rujna 2014. godine do 15. rujna 2015. godine zabilježeno je stradanje 11 jedinki vuka: za 3 jedinke vuka dokazano je nezakonito ubijanje, 1 jedinka je otrovana, 1 jedinka je stradala tijekom borbe s psima čuvarima stada, 5 jedinki stradalo je u prometu, dok se za 1 jedinku uslijed stanja lešine nije moglo zaključiti uzrok uginuća, no postoji sumnja na nezakonito ubijanje.

U razdoblju od 15. rujna 2015. godine do 15. rujna 2016. godine zabilježeno je također stradanje 11 jedinki vuka, od kojih je 10 stradalo od prometa te je pri RTG pretrazi kod jedne jedinke nađena sitna sačma koja nije uzrokovala uginuće, ali jasno ukazuje na pokušaj ubijanja. Jedna jedinka vuka stradala je tijekom borbe s psima čuvarima stada.

Od ukupne poznate smrtnosti vuka, najčešći uzrok je cestovni promet, zatim slijedi nezakonito ubijanje.

Slika 13. Stradala jedinka vuka na cesti (Autor: M. Turkalj)

2.4. Telefonske i e-mail dojave

Djelatnici HAOP-a vrlo često zaprimaju upite telefonom i e-mailom u kojima građani postavljaju pitanja o zaštićenim vrstama ili su dojave i upiti vezani uz ozlijeđene i/ili stradale životinje. Najviše telefonskih dojava vezano je za ozlijeđene ptice i šišmiše, no zasad nema objedinjene baze za takav tip dojava.

Dojave građana vezane uz problematiku šišmiša zaprimaju se najvećim dijelom putem telefona i e-maila, a na godišnjoj razini zaprima se oko 50 dojava. Temeljem razgovora daje se savjet vezano uz ozlijeđene životinje, a u slučajevima vezanim uz problematiku skloništa u stambenim objektima građane se upućuje na zakonsku proceduru.

Neuobičajena dva slučaja zaprimljena su krajem studenog 2016. godine na području grada Zagreba (Siget i Jarun) vezano uz veći broj šišmiša vrste rani večernjak (*Nyctalus noctula*) koje su građani zabilježili na lođama balkona. U oba slučaja šišmiši su se pojavili na podu lođe balkona te je broj šišmiša rastao kroz nekoliko dana. Sklonište šišmiša nije bilo u pukotinama u sklopu lođe već u pukotinama fasade/krovišta u blizini.

Za prvi slučaj zaprimljena je dojava putem Ministarstva okoliša i energetike nakon 3 dana (21. studenog) i isti dan je putem HAOP-a organizirana koordinirana akcija spašavanja šišmiša koja je, osim djelatnika HAOP-a, uključivala hvatačku službu skloništa Dumovec, Udrugu za zaštitu šišmiša Tragus, djelatnicu Javne ustanove Maksimir te pregled dvije ozlijeđene jedinke pri veterinarskoj službi ZOO Zagreb. Spašeno je ukupno 146 šišmiša vrste *Nyctalus noctula* koji zbog ravnih zidova lođe nisu mogli izaći. Pušteni su u Maksimiru s obzirom da je tijekom studenog bilo izuzetno toplo, a jedinke ove vrste povremeno lete i tijekom dana za vrijeme migracija. Drugi slučaj dojavljen je HAOP-u nakon 5 dana od pojave šišmiša. Putem HAOP-a organizirana je koordinirana akcija spašavanja šišmiša koja je osim djelatnika HAOP-a, uključivala hvatačku službu skloništa Dumovec, predstavnika stanara zgrade, a pri puštanju jedinki na Jarunu djelatnicu Ustanove za upravljanje sportskim objektima Jarun te djelatnika Bilić-Erić Security službe. Svi šišmiši bili su u dobrom stanju i niti jednoj jedinci nije bila potrebna veterinarska asistencija (Slike 14. i 15.).

Vlasnici stanova upozoreni su da postave mrežu na lođu jer je bilo za očekivati da će se šišmiši vratiti u skloništa u fasadi zgrada.

Slika 14. Rani večernjaci (*Nyctalus noctula*) na podu lođe balkona u Sigetu (Autor: D. Hamidović)

Slika 15. Rani večernjaci (*Nyctalus noctula*) u transportnoj kutiji na Jarunu prije puštanja (Autor: D. Hamidović)

3. Oporavilišta

Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, Uprava za zaštitu prirode ovlašćuje i financira rad oporavilišta za divlje životinje. Oporavilišta su prostor u kojem privremeno ili trajno borave jedinke strogo zaštićenih zavičajnih vrsta životinja koje su nađene u prirodi iscrpljene, bolesne, ozlijeđene, ranjene ili otrovane, u svrhu liječenja i oporavka radi povratka u prirodu ili u svrhu repopulacije i/ili reintrodukcije, te zaplijenjene ili oduzete strogo zaštićene životinje, kao i životinje divljih vrsta zaplijenjene temeljem Zakona o prekograničnom prometu i trgovini divljim vrstama (NN 94/13).

Tijekom 2014. i 2015. pet nevladinih udruga ovlašteno je i financirano za zbrinjavanje, liječenje i skrb nađenih ozlijeđenih, iscrpljenih ili ranjenih, te zaplijenjenih i oduzetih zaštićenih životinja. To su: Udruga Sokolarski centar iz Šibenika skrbi o pticama grabljivicama; Grifon – Centar za zaštitu ptica grabljivica iz Senja koji skrbi o pticama iz potporodice strvinara; AWAP – Udruga za zaštitu divljih životinja iz Zagreba koja skrbi o pticama, gmazovima i malim sisavcima; Morski obrazovni centar (MOC) iz Pule koji skrbi o morskim kornjačama; Udruga za zaštitu životinja Ruščica iz Ruščice koja skrbi većinom o zaplijenjenim i oduzetim životinjama. Od 2016. godine Ministarstvo zaštite okoliša i energetike ovlastilo je i Institut za istraživanje i zaštitu mora – Plavi svijet (Prilog 2.). Također, 2016. godine Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode - Priroda zajedno sa partnerima otvorila je oporavilište za supove u Belom na Cresu.

4. Edukacije

Jedna od prvih edukacija u okviru sektora zaštite prirode održana je na Skupu stručnih službi održanom 2013. godine u Svetom Martinu na Muri u organizaciji tadašnjeg DZZP-a. Između ostalog, na sastanku je prezentiran Sustav za dojavu djelatnicima u sustavu zaštite prirode kroz 3 stručna predavanja:

- Sustav za dojavu i praćenje uhvaćenih, usmrćenih, ozlijeđenih i bolesnih strogo zaštićenih životinja – protokoli, pregled aktivnosti (Jasna Jeremić, tadašnji DZZP)
- Monitoring i inventarizacija šišmiša s primjerima na temelju dojave građana (D. Hamidović, tadašnji DZZP)
- Postupanje sa ozlijeđenom, bolesnom, iznemoglom ili uginulom pticom grabljivicom (Emilio Menđušić, Sokolarski centar)

Iz obrade podataka zaprimljenih putem web obrasca Sustava za dojavu vidljivo je da najveći broj dojava zaprimljen za stradale ptice, no nisu sve stradale ptice prijavljene putem web obrasca Sustava za dojavu. Zbog velikog broja stradavanja ptica tijekom godine te temeljem utvrđene potrebe i iskazane zainteresiranosti Javnih ustanova iz sektora zaštite prirode HAOP je organizirao tri jednodnevne radionice u studenom 2016. na temu na temu „Jačanje uloge čuvara prirode i djelatnika stručnih službi u postupanju s ozlijeđenom, bolesnom ili uginulom jedinkom strogo zaštićene vrste“. Također, radionice su financijski podržane od strane IUCN projekta “Prema ojačanom planiranju

očuvanja u Jugoistočnoj Europi” (Towards Strengthened Conservation Planning in South-Eastern Europe). Radionice su održane u prostorijama udruge Sokolarskog centra u Šibeniku. Putem predavanja i terenskog rada na radionici je prezentirano postupanje u slučaju pronalaska ozlijeđene, bolesne ili iznemogle ptice te postupanje s uginulim primjercima zaštićenih vrsta. Očekivanja i cilj radionice bili su da sudionici steknu potrebna znanja i iskustva kako bi mogli samostalno postupati s ozlijeđenom, bolesnom ili uginulom jedinkom strogo zaštićene vrste na vlastitom teritoriju djelovanja. Prema rezultatima evaluacijskih listića, radionica je bila uspješna – više od 94 % sudionika smatralo je da je radionica bila korisna i/ili jako korisna te se većina sudionika osjećala osposobljeno za sigurno postupanje sa pronađenom ozlijeđenom, bolesnom ili iznemoglom pticom te za postupanje kod pronalaska uginulih primjerka zaštićene vrste.

Slike 16. i 17. Radionica „Jačanje uloge čuvara prirode i djelatnika stručnih službi u postupanju s ozlijeđenom, bolesnom ili uginulom jedinkom strogo zaštićene vrste“ održana u Sokolarskom centru u Šibeniku u studenom 2016 (Autor: HAOP)

U razdoblju od 2012. do 2015. godine HAOP je kroz međunarodni projekt NETCET (Mreža za zaštitu kitova i morskih kornjača u Jadranu) imao priliku ostvariti regionalnu suradnju vezanu za očuvanje kitova i morskih kornjača u Jadranskom moru, što je značajno doprinijelo unaprjeđenju i funkcioniranju Protokola. Projekt je financiran kroz pretpristupni instrument Europske unije - IPA Adriatic program prekogranične suradnje 2007-2013. U sklopu projekta, 13 partnerskih institucija iz Italije, Slovenije, Hrvatske, Crne gore i Albanije, radile su na brojnim aktivnostima s ciljem unaprjeđenja znanja o populacijama kitova i morskih kornjača u Jadranu, unaprjeđenju kapaciteta za njihovu zaštitu, jačanju svijesti javnosti o važnosti njihova očuvanja, jačanju infrastrukture za oporavak i liječenje ozlijeđenih morskih kornjača te izradu planskih dokumenata za njihovo očuvanje. NETCET projekt je imao značajnu ulogu u unaprjeđenju morskog Protokola, posebice što se tiče jačanja kapaciteta ugovorenih veterinara, ali i edukacije ostalih sudionika uključenih u njegovu provedbu, kao i edukacije i informiranja šire javnosti. U sklopu projekta održani su brojni ciljani treninzi i radionice za veterinare, ostale suradnike u Protokolu, ribare i školsku djecu. Veterinari uključeni u provedbu Protokola imali su prilike sudjelovati na radionicama za unaprjeđenje i standardizaciju veterinarske brige, kirurškog pristupa i razudbe kod morskih kornjača i dupina koja je bila organizirana u Rijeci te na radionici o osnivanju i djelovanju centara za oporavak morskih kornjača i kitova koja je bila organizirana u Riccone-u (Italija) (Slike 18. i 19.). Za ostale sudionike u Protokolu (djelatnici lučkih uprava, lučkih kapetanija, pomorske policije, obalne straže, djelatnici morskih zaštićenih područja, inspekcija zaštite prirode, nevladine udruge koje se bave problematikom

zaštite mora) održana je radionica o načinu postupanja, oporavku, vraćanju u prirodu i opažanju slučajno ulovljenih ili nasukanih dupina, kitova i morskih kornjača.

Slike 18. i 19. Radionica u Riccone-u i Rijeci (Autor: J. Jeremić)

Osim toga, održano je 30 sastanaka i radionica s ribarima u ribarskim lukama na kojima su djelatnici HAOP-a održali predavanja iz biologije i ekologije morskih kornjača s praktičnim dijelom o načinu postupanja prilikom nalaza uginule, bolesne ili ozlijeđene morske kornjače. Tom prigodom su im podijeljeni i edukativno-promotivni materijali (majice, naljepnice i plakati).

Slika 20. Sastanak s ribarima u Podgori, srpanj 2015. (Autor: A. Maričević)

Bitan element u provedbi Protokola je održavanje redovitih sastanaka za sve sudionike u provedbi Protokola kako bi se raspravilo o nedostacima, problemima i novim izazovima, a u svrhu unaprjeđenja i poboljšanja efikasnosti Protokola. U Izveštajnom razdoblju, održana su dva takva sastanka u prostorijama HAOP-a.

Slika 21. Sastanak suradnika na Protokolu za morske vrste, Zagreb, 2015. (Autor: A. Maričević)

Tijekom 2014. godine Protokol je od strane djelatnika HAOP- a predstavljen sektoru zaštite prirode na Skupu stručnih službi, a 2015. godine i na Skupu nadzornih službi. Također, 2015. godine Protokol je predstavljen i učenicima pomorske škole u Bakru u okviru obilježavanja tzv. „Plavog dana“ na kojem su tema bile morske kornjače. Na 12. Biološkom kongresu održanom 2015. u Svetom Martinu na Muri, Protokol je predstavljen i znanstvenoj i stručnoj javnosti.

U sklopu unapređenja rada Interventnog tima za vuka i risa (IT) tijekom 2015. i 2016. godine, nadležno ministarstvo, u suradnji s HAOP-om, organiziralo je radionice pod nazivom „Jačanje sposobnosti provođenja plana upravljanja velikim zvijerima“ za ovlaštene vještake za utvrđivanje šteta i članove Interventnog tima, koje su se financirale iz NIP projekta - Projekta integracije u EU Natura 2000. Na dvodnevним radionicama osim stručnih predavanja, raspravljalo se o radu protokola s ciljem poboljšanja postupanja, dok se praktični dio odnosio na pregled, mjerenje i uzimanje uzoraka sa smrtno stradalih jedinki.

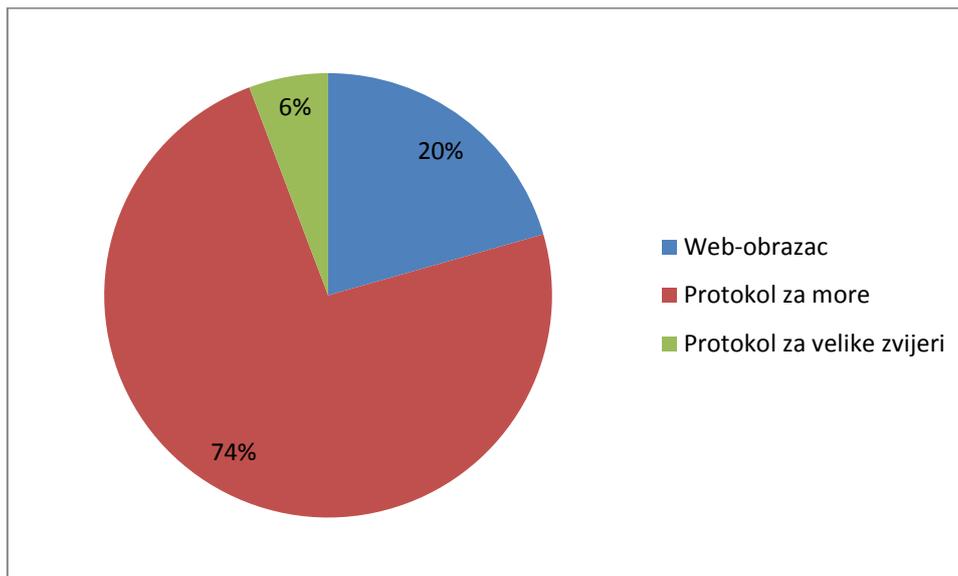
Slika 22. i 23. Radionica za članove Interventnog tima za vuka i risa, Krasno i Kuterevo (Autor: Z. Domazetović)

5. Pregled rada i razvoja Sustava u razdoblju od 2014. do 2016. godine

Od uspostave Sustava, u razdoblju od 2014. do 2016. ukupno je zaprimljeno 384 dojava za uhvaćene, usmrćene, ozlijeđene ili bolesne strogo zaštićene životinje od kojih je 79 zaprimljeno putem web-obrasca, 283 putem Protokola za morske vrste te 84 putem Protokola za velike zvijeri (Slika 24.). Telefonske dojave koje su zaprimali djelatnici HAOP-a nisu uvrštene u ukupan broj dojava jer nisu sustavno bilježene. Najviše dojava zaprima se putem Protokola za morske vrste u čijem radu sudjeluje veliki broj institucija i stručnjaka, a dodatno se ulaže i u informiranje, edukaciju te povezivanju suradnika i službe DUZS-a. Sve ozlijeđene životinje za koje su zaprimljene dojave putem Protokola za morske vrste odvedene su na oporavak i zbrinjavanje, a većina je vraćena u prirodu.

Ozlijeđene životinje za koje su dojave zaprimljene putem web-obrasca zbrinute su na razne načine ovisno o samom nalazu, mjestu nalaska i mogućnostima Sustava u tom trenutku, upućene su u najbližu veterinarsku stanicu, u centre za oporavljanje i zbrinjavanje, neke su smještene kod stručnjaka za vrstu/privatnih osoba, a na području grada Zagreba ostvarena je suradnja sa službom hvatača skloništa Dumovec. Sve smrtno stradale jedinke su neškodljivo uklonjene ili je napravljena razudba na Veterinarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (uglavnom sisavci). Na isti način postupalo se i kod telefonskih dojava. Telefonske i e-mail dojave većinom pristižu u hitnim situacijama ili od strane ljudi koji nisu upoznati sa web obrascem, a odnose se uglavnom na vrste za koje nisu izrađeni službeni protokoli. Otkrivanje uzroka stradanja (a često i uginuća) kao postupak nije u potpunosti definiran u samom Sustavu za dojavu (osim u okviru izrađenih Protokola) nego se rješava postupcima propisanim Zakonom o zaštiti prirode i Kaznenom zakonu. Prepoznavanje kaznenih djela prema strogo zaštićenim vrstama i sankcioniranje počinitelja problem je s kojim se susreće ne samo Hrvatska nego i cijeli svijet. Neuređeno postupanje s uginulim jedinkama jedan je od razloga zašto za tako velik broj prijavljenih stradalih jedinki uzrok stradanja i/ili uginuća, od kojih je dio moguće vezan i uz trovanja ili pak krivolov ostaje nepoznat.

Uspostava pojedinih protokola zahtijeva, osim poboljšanja i/ili uspostave prihvatnih kapaciteta i znanja te institucionalnog povezivanja, dostatne financijske i ljudske resurse. U HAOP-u ne postoji dežurstvo za hitne situacije i/ili rad vikendom i praznicima, a dojave rješavaju pojedinci koji, ovisno o svojoj stručnosti, rješavaju pojedine slučajeve. Jedino u radu Protokola za morske vrste sudjeluje nekoliko djelatnika Odsjeka za more koji dijele dežurni telefon. Također za zbrinjavanje ozlijeđenih životinja strogo zaštićenih vrsta potrebna su specifična znanja kao i uvjeti. Znanja nisu vezana samo uz rukovanje s ozlijeđenom životinjom već i liječenje, jer je riječ o strogo zaštićenim divljim životinjama raznih vrsta. Kapaciteti ovlaštenih oporavilišta su ograničeni s obzirom na zahtjevnost držanja nekih vrsta za koje ne postoje odgovarajući uvjeti (prostor i oprema), nedostatak specifičnih znanja i iskustva te nemogućnosti rehabilitacije odnosno oporavka koji se radi s ciljem vraćanja jedinki u prirodu.

Slika 24. Porijeklo dojave u ukupnom broju dojava zaprimljenih u okviru Sustava u razdoblju od 2014. -2016.

6. Zaključci

Uspostava Sustava za dojavu kao i pojedinih protokola o postupanju pridonijela je poboljšanju razine podataka i znanja o uzrocima stradanja, povećanoj suradnji različitih sektora i dionika, te spašavanju jedinki strogo zaštićenih vrsta i njihovom uspješnijem vraćanju u prirodu. Dobivene spoznaje temelj su za kreiranje ciljanih aktivnosti očuvanja i izradu planskih dokumenata. S obzirom na ukupan broj dojava zaprimljenih u okviru Sustava, može se zaključiti sljedeće:

1. Najbrojnije dojave zaprimljene su od ljudi zaposlenih unutar sektora zaštite prirode.
2. Potrebno je raditi na poboljšanju informiranja i vidljivosti Sustava (web domene i obrasca) i pripadajućih protokola za postupanje kako bi se pojačalo sudjelovanje javnosti.
3. Potrebno je osigurati i provoditi edukacije za djelatnike sektora zaštite prirode, ostale ciljane dionike i širu javnost.
4. Putem Protokola za morske vrste zaprimljeno je najviše dojava jer je njime utvrđeno detaljno postupanje u slučaju pronalaska uginulih, bolesnih ili ozlijeđenih strogo zaštićenih morskih životinja. Ovaj Protokol je postao funkcionalan 2010. godine te se sustavno ulaže u edukaciju i povezivanje.
5. Za pojedine skupine koje su kritično ugrožene trebalo bi izraditi protokole o postupanju – prvenstveno ptice.
6. Veliki broj dojava, ali i upita o postupanju zaprimaju se putem telefona na koje se može odgovarati samo u radno vrijeme. Za potrebe kvalitetne provedbe Sustava potrebno je uspostaviti dežurnu službu ili dežurni telefon, a za područje grada Zagreba ugovoriti trajnu suradnju s gradskim skloništem za životinje u Dumovcu koje je dostupno svaki dan, od 0 do 24 sata, preko broja 112 (DUZS), a raspolaže s dvije ekipe hvatača (obučeni osoba za hvatanje životinja).

7. Veliki udio smrtnosti ostaje nepoznat pa je potrebno razviti suradnju s drugim institucijama u okviru sustava kako bi se provela razudba i po potrebi dodatne analize (npr. slučajevi sumnje na trovanja) u svrhu utvrđivanja pravih uzroka smrtnosti.
8. Kod kopnenih sisavaca kao najčešći pretpostavljeni uzrok smrtnosti u ovom razdoblju identificiran je promet pa bi se u buduće protokole za pojedine vrste svakako trebali uključiti sektori i službe nadležne za cestovni promet.
9. Pojedina stradanja zaštićenih vrsta upućuju na nezakonite radnje (ilegalni lov, otrovi) te bi u tu svrhu bilo potrebno poboljšati dosadašnji sustav dojavljivanja, utvrđivanja uzroka uginuća, ali i postupanja.
10. Ovlaštena oporavilišta vode svoje baze u koje upisuju podatke o zaprimljenim jedinkama strogo zaštićenih vrsta. U svrhu praćenja životinje i rezultata aktivnosti spašavanja ili oporavka kao i da bi se omogućila središnja pohrana, pretraživanje i analiza podataka potrebno je izraditi uniformnu centralnu bazu Sustava koja bi se uklopila u buduću faunističku bazu podataka ISZP (CRO fauna). Oporavilišta bi vršila upis u centralnu bazu koja bi bila dostupna u realnom vremenu djelatnicima Ministarstva i HAOP-a.
11. Trenutno financiranje Sustava osigurava provedbu Protokola za strogo zaštićene morske životinje te samo u manjem dijelu pokriva potrebe hitnih intervencija za ostale strogo zaštićene vrste. Za uspješno održavanje postojećeg i prepoznate potrebe unapređivanja Sustava potrebno je pojačati kako financijske tako i ljudske resurse. Također, treba osnažiti sudionike, omogućiti oporavak za ozlijeđene životinje te uspostaviti blisku suradnju s oporavilištima.

Prilog 1.

KONTAKTI SUSTAVA ZA DOJAVU:

Web obrazac Sustava za dojavu i praćenje uhvaćenih, usmrćenih, ozlijeđenih i bolesnih strogo zaštićenih životinja

<http://www.dzsp.hr/sustav-za-dojavu-i-pracenje/k/sustav-za-dojavu-i-pracenje-obrazac-1332.html>;

<http://www.dzsp.hr/obrazac-za-dojavu/>

Protokol o načinu komunikacije u slučaju zbrinjavanja strogo zaštićenih morskih životinja

<http://www.dzsp.hr/sustav-za-dojavu-i-pracenje/k/protokol-o-nacinu-komunikacije-u-slucaju-zbrinjavanja-strogo-zasticenih-morskih-zivotinja-1291.html>

Kontakt Državne uprave za zaštitu i spašavanje: **112**

Kontakt dežurnog djelatnika HAOP-a za dojavu o pronalasku morskih životinja:

091 6060 281

Dojave o velikim zvijerima (vuk, ris, medvjed): velikezvijeri@dzsp.hr

Zaprimanje upita o vrstama: vrste@dzsp.hr

Prilog 2.

POPIS I KONTAKTI OVLAŠTENIH OPORAVILIŠTA

1. Udruga Sokolarski centar iz Šibenika skrbi o pticama grabljivicama

Dubrava kod Šibenika, Škugori b.b., HR-22000 Šibenik

Tel: 091 506 7610

e-mail: sokolarski.centar@gmail.com

WEB: <http://sokolarskicentar.eu/>

2. "Grifon - centar za zaštitu ptica grabljivica"

Obala dr. Franje Tuđmana 2, Senj

WEB: www.supovi.hr

Kontakt: dr.sc. Goran Sušić, GSM: +385-91-335 71 23

3. AWAP – Udruga za zaštitu divljih životinja iz Zagreba skrbi o pticama i malim sisavcima

Siget 6, HR-10000 Zagreb / Jablanska 17a, Kraj Gornji, Zaprešić

Tel/fax: +385-1-339 27 95

e-mail: ingeborg.bata@gmail.com WEB: www.awap.hr

Kontakt: Ingeborg Bata, GSM: +385-91-230 22 15 i Zoran Horvat, GSM: +385-98-28 16 48

4. Udruga za zaštitu životinja Ruščica iz Ruščice skrbi većinom o zaplijenjenim i oduzetim životinjama

Ruščičkih žrtava 51, HR-35208 Ruščica

Tel: +385-35-45 70 05

Kontakt: Mirko Milec, GSM: +385-98-80 26 78

5. Morski obrazovni centar (MOC) iz Pule skrbi o morskim kornjačama

Verudella bb, HR-52105 Pula

Tel: +385-52-38 14 02

Kontakt: dr.sc. Milena Mičić, GSM: +385-91-568 29 86; Karin Gobić, GSM: +385 91 1381 414, Tel: +385 52/381 402

WEB: <https://morski-obrazovni-centar-pula.crobiz.net/>

6. Institut za istraživanje i zaštitu mora – Plavi svijet

Kaštel 24, 51551 Veli Lošinj

WEB: <http://www.plavi-svijet.org>

Tel: 051 604 666, e-mail: info@plavi-svijet.org, adp.losinj@gmail.com